

१.

Professor
Sir Chandrasekhara Venkata Raman
Kt., F.R.S., Nobel Laureate

Beloved and Respected Professor,

WE, your devoted students and fellow-workers, beg leave to offer you our profound homage on the eve of your retirement from the services of the Indian Institute of Science, Bangalore.

On this occasion we crave your permission to recall the magnificent record of your career in this Institute. Sixteen fruitful years have borne eloquent testimony to the originality and versatility of your genius as physicist and what is equally significant, as an inspiring teacher. We are filled with admiration when we think of the dynamic energy and the mellow wisdom so characteristic of your rich personality. We shall always cherish grateful memories of our association with you and of our participation, in however small a measure, in your great achievements.

You have created and sustained the Department of Physics in the Institute. With characteristic vision and determination you have organised a first-rate Physics Laboratory and laid the foundations for a school of research. Within a short period, your name and work have brought great renown to this school, and your laboratory has naturally become a place of pilgrimage for scientists.

During the fifteen years that the Department of Physics has been functioning as a centre of independent and co-ordinated scientific investigation, more than a hundred students have been initiated into research. Many of them have taken the doctorate degree in science, and now occupy responsible positions as Professors in Universities, Meteorologists and Scientific Officers. Your students trained in the high intellectual and scientific, yet free and cordial, atmosphere created by your presence have imbibed from your personal example the spirit of self-discipline, independence and love of work. They are your valuable and precious gifts to the nation, and they would undoubtedly prove worthy of your inspired teaching.

Rich in wisdom, noble in feeling, courageous in outlook and transparent in sincerity, you are now retiring Sir, from this Institute, after a period of unremitting service in the cause of science. We know that this retirement for you does not mean rest, for in the words of the poet, you are determined "not to pause, but to strive, to seek and to find". We therefore rejoice that the free Government of India has elected you as the First National Research Professor. This recognition is no doubt gratifying to us; but your greatness in our eyes transcends these marks of public distinction. Great as you are, in the domain of pure thought, great and lovable you remain, for ever, to us by your endearing personality.

We also beg leave to offer our homage to Lady Raman who has been taking a kindly interest in our personal welfare and progress. She has indeed been a mother to us all; she will be leaving a void in the social life of the Institute, which is hard to fill.

We shall be missing your presence from these familiar haunts and scenes of your activity, and the lustre shed by the halo of your radiant personality on the Department of Physics. We are, however, heartened by the faith that in the new sphere of duties to which you have been called, you will endeavour to further the cause of scientific research in the country.

May we be allowed to bid you godspeed in your activities in the newly founded Raman Research Institute. We pray to God to grant Lady Raman and you long life, health and happiness.

We beg to remain,
Respected Professor,
Your affectionate students and colleagues,
**The Past and Present Members of the
Physics Department**

INDIAN INSTITUTE OF SCIENCE
BANGALORE
27th December 1948

कृष्णान्-अष्टकम्

स्वागतं स्वागतं तुभ्यं विश्ववन्द्य विदां वर ।
भोः प्राज्ञ विज्ञ विज्ञाने गृहाणार्थं स्रजं शुभाम् ॥
विज्ञानिचक्र शोभिन् भो यत्र कौमोदको कर ।
तत्र शङ्ख निनादेन ज्ञानपद्मेन राजसे ॥
तपसा भूयसा सिद्ध ज्ञानिनां ज्ञानवत्तम ।
विज्ञानकन्दरे च्छने महायोगिस्थितो भवान् ॥
मुद्यन्ति सूरयो यत्र यस्य वादिजना भृशम् ।
स्वरूपे विवृतेहि तत्र त्वं परिनिष्ठितः ॥
व्यक्तस्थायक रूपं यत् परमासुषुष्यपि स्थितम् ।
तत्रासि संधमात् कृष्णं गतो वृद्धे कृष्णाताम् ॥
जडानां परमं रूपं मायया पिहितं सदा ।
कृतवानसि योगेन साक्षात्कारस्थ गोचरम् ॥
स्थाने विभूषितः सम्राड्गोष्ठीसेवि वृधैर्भवान् ।
उपाधिं परमं देवा विवृधैर्वहु काङ्क्षितम् ॥
वयं कृष्णाशयाः कृष्णमकृष्ण कृष्णसंगतम् ।
वर्णयामः कथं मुग्धा विवृधैर्वहु संस्तुतम् ॥

सौरवैशाखीय २२
२८६२ शकाब्दः

दक्षिणनवद्वीपापरनामान्दुल ग्रामवासवानां
विनीतानां ध्रुवजनानां निवेदनमिदम् ।

॥ श्रीः ॥

भारतराष्ट्र विज्ञानशास्त्राचार्यस्य विद्वद्वरेण्यस्य
डा० के. एस्. कृष्णन्महोदयस्य षष्ठ्यब्दपूर्तिमहोत्सवशुभसमये
हैदराबाद केन्द्रीय संस्कृतविद्यासमित्या समर्पितोऽयम्

नवरत्नोपहारः

- ॥१॥ श्रीशैलवेंकटेशो विद्याविज्ञानकौशलं कृष्णम् ।
आयुष्याऽऽोग्यादीन्यगणितगुणितं तनोतु जगदीशः ॥
- ॥२॥ पावन्यास्ताम्रपर्ण्यास्तटभ्रुवि विबुधैस्तूयमाने पवित्रे
श्रीविष्णोपुत्तुनाम्नि प्रथितपुरवरे तिन्नावल्लीसमीपे ।
राराजन् विद्वदग्रेसरसुतजनुषा श्रीनिवासार्यवर्यः
प्रातस्तुत्यो हि देशे विलसति भगवद्भक्तमूर्धाभिषिक्तः ॥
- ॥३॥ करिमाणिक्यकुलांबुधिद्विजवरो मातुः पितुस्तोषकः ।
सुरवाणीनिपुणो महाचतुरधीर्दिव्यप्रबन्धाध्वनि ।
परमैकान्तिगणे प्रसिद्धचरितः श्रीकृष्णविद्वन्मणिः
भ्रुवि पुंभावसरस्वतीति विबुधैर्जोगीयते सर्वदा ॥
- ॥४॥ प्रागध्वन्यथ प्रत्यगध्वनि महाविज्ञानशास्त्राध्वनि
ज्ञानाध्वन्यथ वेदचोदितविधिप्रस्तूयमानाध्वनि ।
निष्णातो हि सुदुर्लभोऽद्य जगति श्रीकृष्णसन्तं विना
श्रीमद्वेङ्कटनायकोऽमुमवतात् धीरं स्वधर्मध्वजम् ॥
- ॥५॥ कृष्णो विज्ञानशास्त्राश्रितविमलधियामग्रणीः शान्तचित्तः ।
शिष्टाऽचारप्रवृत्तः सकलविबुधभूदेवतादेवमूर्तिः ।
अस्मिन् षष्ठ्यब्दपूर्त्युत्सवशुभसमये संस्कृतीया समेयम् ।
वर्षाणां षष्टिषष्टिं स जयतु जगतीत्याशिषस्सन्तनोति ॥
- ॥६॥ ङ्कापुर्या प्रयागे निरतिशययशस्सन्निधिं सन्निधिं तम् ।
नानादेशप्रबुद्धप्रथितबुधवरैस्सन्नुतं सन्नुतं तम् ।
कल्कत्ताविद्वदग्रेसरविनुतधियं विश्वविज्ञानकोशम् ।
कृष्णं संस्तुत्य विद्यासमितिरियमिमं मोदते सर्वकालम् ॥
- ॥७॥ कृष्णो भारतरत्नमागमशिरःप्रज्ञाधुरीणो बुधः ।
दीर्घाऽयुस्सुखभाग्यवैभवचयैस्संभूषितो जीवतात् ।
जीयात् ख्यातिभिरन्वहं च जगतीत्याशास्महे सर्वदा
श्रीशैलेशपयोद एनमनिशं पुष्यात् कृपावृष्टिभिः ॥
- ॥८॥ तं वैज्ञानिकशोधनाऽलयपतिं विज्ञानधीदेशिकम्
धर्माद्वैतविभावनाऽन्वितमतिं प्राच्यप्रतीच्याध्वनि ।
कृष्णं वृष्णिकुलाब्धिचन्द्रचरणध्यानानुसंधायिनम्
गैर्वाणी परिषत् विनुत्य तनुते सम्यक्सपर्यामिमाम् ॥
- ॥९॥ श्रीमद्भारतशास्त्रदेशिकसतामाचार्यकं योऽबिभः
श्रीकृष्णस्स्वयमेव वेति विदुषामानन्दसन्धायकः ।
कृष्णः कोविदशेखरः प्रतिकलं संप्राप्य जीयाच्चिरम्
दीर्घाऽयुष्यमनन्तकीर्तिमतुलामारोग्यभाग्योन्नतिम् ॥

दिल्लीनगरम्
शा० श० १८८० मार्गशीर्षस्य २३ तिथिः
१४-१२-१९५८ ई.

इत्थं निवेदयितारः
हैदराबाद केन्द्रीय संस्कृतविद्यासमितिसदस्याः
MEMBERS OF THE CENTRAL COUNCIL OF SANSKRIT
EDUCATION, HYDERABAD-DN.

نظم تہنیت

بروز منگل مورخہ ۱۹ - اگست ۱۹۵۸

ڈاکٹر کے۔ ایس۔ کرشنن۔ ڈی۔ ایس۔ سی۔ ایل۔ ایل۔ ڈی۔ ایف۔ آر۔ ایس۔ "پدم بھوشن" کے نیشنل پروفیسر آف فزکس (مقرر ہونے پر دی گئی اعزازی پارٹی میں پیش کردہ یہ نظم تہنیت و مبارک سہا آئی آر منسٹرل سٹاف ایسوسی ایشن کے صدر فدائے ادب شاعر قوم پنڈت آنند موہن زونشی گلزار دہلوی نے نذر کی

میرا ہندوستان ہے کان زرو لال و گہر
وہ ادب ہو، علم ہو، تحقیق یا وگیان ہو
دعہم، فریادہ تصوف یا روایت اور رسوم
ہند میں ہر علم و فن کی ہتیاں ہیں بے شمار
دیکھے وگیان ہی کا ایک گوشہ غور سے
نیوٹن یا آئیٹن، کیوری یا ہون سو
کون ہے جو ساہنی یا یوس سے واقف نہیں
آج بھی سی وی رمن یا گھوش اور جاک کے ساتھ
ہے انہیں وگیانوں کا بول بالا دہر میں
یہ فزیکل نیشنل دارالعمل کے صدر ہیں
لطف یہ ہے ڈاکٹر ہیں سر ہیں اور انگریزی میں
ہیں یہ ایف آر ایس بھی ڈی ایس بھی ایل ایل ڈی بھی ہیں
مہمان امتیازی ہیں یہ دانشگاہ میں آج
اک نیا اعزاز قومی ملک نے ان کو دیا
یہ مرے مداح بھی ہیں اور ہیں ممدوح بھی
عزاد ہیں سائنس کے تو آرتھ کے بھی سرپرست
سرپرستی ادب کا بھی رکھیں جو یہ بھرم
کیا تعجب ہے کہ ایسے عالم و فاضل نے بھی؟

ان سے نسبت ہو کے بھی کیوں تنگ یہ گلزار ہو
اک نگاہ لطف ہو جائے تو بیڑا پار ہو

گلزار

(Poem to congratulate Dr. K. S. Krishnan, D. Sc., L.L.D., F.R.S., "P.",
Director, N.P.L. & offg. D.G.S.I.R., on his being appointed National
Professor by the Govt. of India; with complements from: "Shair-i-gaum",
Pt. Anand Mohan Zutshi "Gulzar" Dehlevi, President, C.S.I. P
Ministerial Staff Association) DELHI, 19.8.58.

Shair-i-gaum